

**SECTION 5
CIVIL LAW AND PROCESS; FAMILY LAW;
INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT**

**СЕКЦІЯ 5
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО;
ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

УДК 378

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ШЛЯХ ДО ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВЦІВ**

Гаруст Юрій Віталійович,
*д-р юрид. наук, доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін та судочинства ННІ права,
Сумський державний університет*

Павленко Богдана Олегівна,
*студентка V курсу ННІ права,
Сумський державний університет*

Освіта є основою для розвитку будь-якого суспільства, і саме тому дослідження академічної доброчесності, як основи права інтелектуальної власності у вітчизняній науці є перспективним особливо в умовах входження України до європейського освітнього простору. Для успішного здійснення процесів модернізації в євроінтеграційному контексті важливого значення набуває правове регулювання цієї сфери, яке стає ефективним інструментом виходу вітчизняної освіти на новий та більш якісний рівень. Університет, з його академічною власністю, стає головним локомотивом науки в Україні. Тому, однією із найактуальніших проблем розвитку сучасної української освіти є створення, вдосконалення та подальший розвиток системи заходів направлених на нівелювання академічної нечесності, роз'яснення небезпек, пов'язаних з академічною нечесністю, культивування цінностей індивідуального успіху й пріоритетності особистих інтересів. Саме тому, вивчення академічної доброчесності в розвинених наукових країнах світу як основи інтелектуальної чесності надасть змогу критично оцінити стан справ в Україні, розкрити недоліки, визначити переваги та виробити шляхи подолання академічної нечесності в окремому вітчизняному навчальному закладі.

Ключові слова : інтелектуальна власність, академічна доброчесність, освіта, Академічний Кодекс Доброчесності університету, академічні правопорушення і злочини.

Harust Yu. V., Pavlenko B. O. Academic Integrity – Ways to Protect the Intellectual Property of Ukrainian Scientists. Education is the basis for the development of any society, and this is why the study of academic honesty, as the basis of intellectual property rights in domestic science, is promising, especially in the context of Ukraine's accession to the European educational space. For the successful implementation of the modernization processes in the European integration context, the legal regulation of this sphere becomes important, which becomes an effective tool for

the domestic education to a new and higher quality level. The University, with its academic property, becomes the main locomotive of science in Ukraine. Therefore, one of the most pressing problems of the development of modern Ukrainian education is the creation, improvement and further development of a system of measures aimed at leveling academic dishonesty, clarifying the dangers associated with academic dishonesty, cultivating the values of individual success and the priority of personal interests. That is why studying academic integrity in the developed scientific countries of the world as the basis of intellectual honesty will provide an opportunity to critically evaluate the state of affairs in Ukraine, to reveal deficiencies, to identify the benefits and to work out ways to overcome academic dishonesty in a separate national educational institution.

Keywords : intellectual property, academic honesty, education, Academic Code of Honesty, academic offenses and crimes.

Академічна доброчесність по суті означає "інтелектуальну чесність", тобто порядність у використанні інформації, яка стає підставою для формування висновків та результатів досліджень, а також інших заходів, пов'язаних з пошуками та отриманням знань. Як члени академічної спільноти, університети мають право на вільний вибір наукових інтересів. З цієї свободою вибору приходить відповідальність за дотримання високих етичних стандартів академічної поведінки. Академічний Кодекс Доброчесності університету встановлює стандарти академічної поведінки, визначає академічні порушення, а також описує процес винесення відповідного колегіального, адміністративного чи судового рішення для академічних правопорушень та злочинів. Саме він стає правовою основою забезпечення збереження унікальності отриманих результатів досліджень та різноманітних наукових матеріалів, як предметів інтелектуальної власності дослідників та відповідного інтелектуального здобутку навчального закладу.

Інтелектуальна власність (Intellectual property) відноситься до творів інтелекту, для яких право власності присвоюється згідно із законом. Право інтелектуальної власності (Intellectual property rights) є загальновизнаним засобом захисту, що наданий творцям інтелектуальної власності державою та законом, і включає в себе право на отримання торгової марки, авторського права, патентів, права на промислові зразки, а також в деяких юрисдикціях - комерційної таємниці. Художні твори, включаючи музику і літературу, а також відкриття, винаходи, слова, фрази, символи і конструкції мають бути захищені державою як інтелектуальна власність, особи яка їх винайшла чи створила.

Закон про інтелектуальну власність в світовому розумінні створювався, розвивався та видозмінювався протягом багатьох століть. Дослідники з Оксфордського центру розвитку та навчання персоналу дійшли висновку, що "історія

патентів не починається з винаходу, а починається з королівських грантів королеви Єлизавети I (1558-1603) для монополічних привілеїв ... а вже приблизно через 200 років після того, патент стає законним правом, отриманим винахідником, що передбачає винятковий контроль над виробництвом і продажом його механічного або наукового винаходу" [1].

Ця думка підтримується іншими науковцями, які стверджують, що «одними з перших законодавчих закріплень права інтелектуальної власності є «Положення про монополії» (1624 р.) і британський «Статут Анни» (1710 р.). Вони визначають концепцію інтелектуальної власності шляхом встановлення походження товарів через призму патентного і авторського права» [2].

Французький Закон 1791 року у розділі 1 визначав: "Всі нові відкриття є власністю автора, щоб забезпечити винахіднику право на майно і тимчасове користування своїм відкриттям повинно бути доставлено йому патент на п'ять, десять або п'ятнадцять років" [3].

В Німеччині, під час створення Північнонімецького союзу, право інтелектуальної власності (Schutz de geistigen Eigentums) було законодавчо закріплено в Конституції та відповідно почало охоронятись державою.

Але стрімке створення міжнародних компаній та корпорацій призвело до глобалізації законодавства в сфері захисту інтелектуальної власності. Так, «у 1883 р. групою провідних індустриальних держав світу була прийнята Паризька конвенція з охорони промислової власності, за якою у всіх країнах - учасницях Конвенції встановлювався єдиний режим охорони прав для заявників без виставлення умов про місце проживання чи наявність підприємства у країні, де запитується охорона. Другий момент, включений у Конвенцію, - термін пріоритету в один рік» [4]. А прийнята в 1886 р. Бернська конвенція до сьогодні є основним міжнародним договором в області авторських прав. Ця

Конвенція встановлює як загальні принципи, так і спеціальні мінімальні стандарти охорони авторських прав. Паралельно з законодавчим захистом інтелектуальної власності, в цих країнах впроваджуються жорсткі правила академічної доброчесності, як підвалини цивілізованого розвитку науки та основи захисту інтелектуального потенціалу університетів.

Але всі ці правила, закони та конвенції не захищали самих винахідників. Історично склалося так, що закони були необхідні, щоб стимулювати самі винаходи та обмежити їх в часі і обсязі. В питанні захисту саме права на інтелектуальну власність винахідника та закріплення беззаперечного дотримання норм академічної доброчесності, на нашу думку, найбільш інноваційним є законодавство Японії.

Японське законодавство навіть не припускає, що можуть з'явитися якісь люди, що будуть зазіхати на винахід використовуючи різноманітні методи академічної чи наукової нечесності. Іншими словами в цій країні рівень інтелектуальної чесності сягає таких вершин, що нам, щоб їх досягти необхідно пройти досить довгий та складний путь. А початком цього шляху має стати активна розбудова вітчизняної академічної культури, як головної підвалини при застосуванні права інтелектуальної власності в українській науці.

Ми цілком згодні з колегами з Українського католицького університету, «що здорова академічна культура є безцінним символічним та інтелектуальним капіталом навчального закладу. Вона знаходить своє вираження у писаних і неписаних нормах, які визнаються університетською спільнотою не стільки з огляду на букву законодавства, скільки на дух і етос навчального закладу. Вона охоплює широкий спектр явищ, які регулюють і визначають внутрішнє життя установи на основі сформованого консенсусу, традиції, академічних звичаїв. Вони не завжди піддаються універсалізації і творять неповторний профіль того чи іншого університету» [5].

Як зазначив Ярема Бачинський, «академічна доброчесність – це комплексне поняття, яке описує своєрідний суспільний договір між академічною громадою та її членами – студентами, викладачами та менеджментом. Вона базується на цінностях, з якими молода людина приходить в університет, збагачує їх набір в стінах Alma Mater та не закінчується на порозі університету в той момент, коли випускник з його дипломом виходить у великий світ. Уміння працювати чесно, відповідально, розвивати критичне мислення, толерувати думки інших,

дотримуватися в своїх діях моралі – це далеко не повний перелік складових, які формують поняття академічної доброчесності, і входять до переліку характеристик компетентного співробітника і активного свідомого громадянина» [6].

Дотримання академічної доброчесності у світовому освітньому процесі стало індикатором якісних змін в академічній культурі суспільства та головним чинником визначення якості освіти. Тому, надзвичайно актуальним для нашої вітчизняної науки є вивчення різних американських та європейських практик з цього питання.

В. Хмарський у своїй статті ACADEMIC INTEGRITY В США досить добре висвітлив як в різних американських вишах проводять роботу направлену на запобігання академічній нечесності. Так, нашу увагу в цій статті, привернув найбільший університет штату Меріленд, що в Коледж Парку. «Боротьба з академічною нечесністю в університеті Меріленда почалася з 1990 року, саме тоді був прийнятий Кодекс Академічної доброчесності та створено Студентську раду честі. В університеті Меріленд існує правило, згідно з яким будь-який член університетського співтовариства, котрий спостерігав акт академічної нечесності або мав інформацію про вчинення такого акту чи спробу його вчинити, є відповідальним за інформування про це Офісу юридичних програм.

Крім того, на кафедрах є викладачі (один або декілька), яким поставлено в обов'язок отримувати первинну інформацію про випадки академічної нечесності від викладачів, і вони після бесіди зі студентом про кожне виявлене порушення повинні описати його й здати перший екземпляр документа на кафедру (залишивши собі копію), а також додати пояснення студента, якщо є змога його отримати. Завдання викладача кафедри, який одержує цю первинну інформацію, - передати її в Офіс юридичних справ, що займається розглядом усіх порушень, про які надійшли повідомлення. Їх обговорення здійснює Студентська рада честі. До завдань цих вузівських підрозділів входить не тільки аналіз і оцінка вже допущених випадків академічної нечесності, але й виступи перед студентами з розповіддю про свою діяльність, поширення превентивної інформації» [7].

Покарання за академічну нечесність в американському вузі є досить суворими. Майже завжди студента тимчасово позбавляють права відвідувати заняття, а в подальшому можуть і взагалі виключити з університету. Так, для прикладу, в Університеті Джорджа Вашингтона зазвичай щорічно фіксується понад 100 випадків

порушення Кодексу. Це приводить до 25-30 слухань у Раді академічної доброчесності університету. Хоча слухання відбуваються у змагальній формі, але це не є судовий процес. Він нагадує скоріш товариський суд, в якому обидві сторони мають право на апеляцію. У 80% випадків порушники визнають свою вину й погоджуються на санкції. Внаслідок цього щороку відбувається як мінімум одне виключення та низка відсторонень від занять, виставлення незадовільних оцінок або незаліків курсів. Проте занижувати оцінку за подібні порушення, якщо вони не були офіційно зафіксовані, заборонено.

Сучасному українському університету поняття академічної доброчесності є досить новим. З початком євроінтеграції та під впливом Революції гідності Україна стала на шлях змін, особливо у сфері освіти. Українські науковці стали перед необхідністю втілення європейських стандартів в наукове життя українців. Саме тому поняття «академічна доброчесність» починає набирати свою популярність і серед українського суспільства.

Поняття «академічної доброчесності» є доволі новим і для української науки, тому зрозумілим є те, що вітчизняне законодавство стосовно питання захисту наукової інтелектуальної власності є недосконалим, а історія боротьби з плагіатом - досить невеликою. На підтвердження цього Фондом «Демократичні ініціативи» імені Лька Кучеріва разом із соціологічною фірмою «Ukrainian Sociology Service» проведено національне опитування студентів, що стосувалося питань боротьби з академічною нечесністю і корупцією у вишах. В ході цього дослідження було проаналізовано та порівняно ситуації, які склалися в вишах у 2011 та 2015 роках. За результатами даних опитувань можна зробити висновок, що «ситуація не на багато покращилась і дані методи не є ефективними. Академічна нечесність, плагіат і корупція у ВНЗ є досить поширеними явищами і кожен третій студент на даний час стикається з цими явищами» [8].

Порівняння саме таких періодів було визначено не дарма. Так, в червні 2014 року під час виступу бувшого міністра освіти й науки України С. Квіта в ході брифінгу на тему: «Боротьба з плагіатом і академічна доброчесність в Україні», який проходив в Українському кризовому медіа-центрі було наголошено про початок активної фази боротьби з академічною нечесністю. С. Квіт в інтерв'ю зазначив: «Виявлення факту плагіату є підставою для позбавлення наукового ступеня. Проблема в тому, хто має зафіксувати наявність плагіату.

Навіть у досить очевидних випадках має бути хтось, хто скаже остаточне слово і підпише експертний висновок. На жаль, в українській науці мало осіб, готових на такі кроки. Проте можливість довести плагіат є. І тоді людина, яка на це пішла, втратить свою репутацію назавжди. Це – професійна смерть. Згідно з нашим законодавством, можна добиватися офіційних санкцій проти людини, якщо порушення авторського права можна обрахувати у грошовому вимірі. Взагалі дуже важко покарати за крадіжку інтелектуальної власності» [9].

Тобто, чиновник визнав, що законодавчого забезпечення для боротьби з академічною нечесністю в Україні недостатньо. Як приклад, підстав для звільнення викладача ректором ВНЗ за плагіат, законодавством України не передбачено.

Наступним кроком до подолання академічної нечесності став Наказ МОН від 14 липня 2015 р. № 758 «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів», відповідно до якого всі вищі навчальні заклади зобов'язані оприлюднити на своїх сайтах дисертації, прийняті до захисту. Отже тепер дисертації і відгуки на них стали доступними для всіх і тому ми маємо можливість ознайомлюватись і перевіряти дисертаційні роботи на плагіат самостійно.

Також, сам Закон України «Про вищу освіту» передбачає заходи щодо запобігання плагіату. Так, згідно зі ст. 6 ч. 6 цього Закону, «до захисту допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня. А виявлення академічного плагіату в захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня і видачу відповідного диплома» [10].

Згідно зі ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права», «порушенням авторського права і/або суміжних прав, що дає підстави для судового захисту, серед іншого, є плагіат, який визначається як оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Відповідно до ст. 52 зазначеного Закону, за захистом свого авторського права і/або суміжних прав суб'єкти авторського права та суміжних прав мають право звертатися в установленому порядку до суду та інших органів відповідно до їхньої компетенції» [11].

Законодавство України, а саме ст. 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав», передбачає кримінальну відповідальність за «незаконне відтворення, розповсюдження творів науки, літератури і мистецтва, комп'ютерних програм і баз даних або інше умисне порушення авторського права і суміжних прав, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі» [12].

Аналізуючи вітчизняне законодавство, яке захищає норми академічної доброчесності захист інтелектуальної власності та авторського права, може бути здійснено :

1. шляхом звернення, потерпілої від плагіату особи, до спеціалізованої вченої ради з вимогою зняття з розгляду наукової праці плагіатора (цей крок можна зробити лише до дати захисту дисертації);

2. шляхом звернення зі скаргою до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти МОН України з проханням розгляду питання про позбавлення плагіатора наукового ступеня;

3. за допомогою норм цивільного, адміністративного і кримінального законодавства в разі завдання потерпілій від плагіату особі матеріальних та моральних збитків.

З метою визначення відношення пересічних студентів до академічної доброчесності ми провели соціологічне дослідження, в якому брали участь 300 студентів нашого університету. Студентам було запропоновано наступну ситуацію.

Ви відкриваєте електронну пошту і бачите, що ректор вашого університету оголосив, що ваш заклад тепер підтримує новий Кодекс Доброчесності. Він зобов'язує, щоб студенти доповідали, якщо вони підозрюють інших студентів в списуванні чи будь-якому порушенні Кодексу. Викладачі вирішили негайно запланувати новий формат іспитів: вони приходять на іспит, роздають завдання і залишають аудиторію. Студенти в цей час можуть записувати будь-які порушення правил доброчесності з боку інших студентів. Як Ви вважаєте, новий Кодекс Доброчесності – це хороша ідея?

Відповіді студентів в деяких випадках нас вразили : так, - 39 % (116 студентів) відповіли, що Кодекс Доброчесності – це однозначно безглузда ідея;

20 % (60 студентів) – вважають, що це не дуже хороша ідея;

проте, 20 % (62 студентів) – визнають, що це хороша ідея;

15 % (44 студенти) – ідея хороша, але в нашій країні вона буде не ефективною;

і тільки 6 % (18 студентів) вважають, що це ідея хороша та потрібно поступово ставати на шлях до академічної доброчесності. Тобто, як ми бачимо, нашим студентам досить важко визнати, що академічна доброчесність це шлях у майбутнє.

Але процес вже пішов. На підтвердження цього пропонуємо результати наступної запропонованої ситуації.

Студентка відвідувала групові заняття з рештою своїх одногрупників, аби виконати домашню роботу з економіки. Її викладач виокремив деякі проблемні моменти в останньому розділі курсу і попросив студентів попрацювати над ними. Один Студент з групи завантажив з Інтернету інструкцію з готовими рішеннями завдань і сказав, що скопіює відповіді з інструкції. Інші студенти в групі вирішили зробити так само. Як ви вважаєте, що в цій ситуації повинна зробити Студентка?

Відповіді наших студентів виявились більш обнадійливими ніж у першому випадку.

Так, 58% (174 студента) вважають, що студентка має зробити завдання самостійно;

21% (64 студенти) – студентка повинна зробити як всі, не бути «білою вороною»;

17% (50 студентів) вказують, що важливо знати мету навчання, якщо для «оцінки», то можна скопіювати, але якщо ж для знань, то студентка має сама все виконати;

і лише 5% (16 студентів) стверджують, що студентка має вивчити матеріал і «здати» своїх одногрупників.

Враховуючи це, ми хотіли б у цій науковій статті запропонувати можливі та найефективніші, на нашу думку, шляхи подолання академічної нечесності в окремому навчальному закладі. Тому що, як ми вже зазначали, відповідно до українського законодавства саме ВНЗ є відповідальними за ефективність запровадження механізмів академічної доброчесності. Хоча при цьому законодавець навіть не дає визначення, що саме слід відносити до академічної доброчесності.

Як наслідок, в сучасних українських вищих навчальних закладах питання академічної доброчесності майже не приділяється уваги. Це питання не обговорюється на засіданнях кафедр в університетах. Воно не висвітлюється в пресі, а більшість студентів навіть не знають про існування самого поняття академічної доброчесності. Викладачі під час навчального процесу, зазвичай не звертають уваги на прояви академічної нечесності серед студентів, а іноді й самі є її ініціаторами. Як показують дослідження,

у вітчизняних університетах відсутня практика покарання за академічну нечесність і це погано.

Наші студенти зазвичай не знайомі або погано знайомі з правилами цитування і не розуміють значення терміну «плагіат». На нашу думку, ознайомлення і роз'яснення положень академічної доброчесності має стати невід'ємною частиною навчального процесу в українському вузі. Оскільки університет є академічним товариством де відбувається процес навчання, де отримують загальні та спеціальні знання, де проводиться науково-дослідницька діяльність. Ми всі повинні розуміти, що університет буде успішним лише тоді, коли всі його суб'єкти стануть дотримуватись правил академічної доброчесності та будуть чесними й неупередженими в своїх інтелектуальних пошуках.

Академічна нечесність – це велика хвороба, що вражає та руйнує університет з середини, а байдужість та ігнорування питаннями академічної доброчесності є першим кроком до деградації університетської спільноти та вітчизняної науки в цілому. Академічна нечесність погіршує якість освіти в університеті, призводить до знецінення українських дипломів на всесвітньому ринку праці, знижує соціально-культурні цінності в університеті і суспільстві в цілому.

Непрофесіоналізм та неможливість виконувати роботу відповідно до заведених вимог є наслідками академічної нечесності. Це в результаті приведе до погіршення якості товарів, робіт та послуг. Фактично зупинить розвиток науки та суспільства. Але ще більш страшні наслідки від академічної нечесності та непрофесіоналізму будуть при проведенні лікування хворих, розгляду справ у судах, застосуваннях різних правоохоронних функцій, на транспорті та інших випадках, коли від не професійних виконавців дій загинуть люди.

А все починається з елементарного списування в навчальному закладі. Дослідження показують, що близько 40 % студентів обманюють в той чи іншій строк навчання. Тому, на нашу думку, потрібно створювати такі умови для студентів коли обман був би малоімовірний.

Механізм створення умов несприятливих для розповсюдження плагіату в навчальних закладах має бути комплексним і складатися з наступних заходів:

1. студенти мають з першого року навчання розуміти, що мають бути гідними і порядними у процесі навчання, не списувати самим і не давати іншим це робити;

2. необхідно прибрати фінансову зацікавленість викладачів: заробітна плата і премії ні в якому разі не мають залежати від кількості «5» та «4»;

3. так, як зараз стає дуже популярним такий метод контролю як тести, то для забезпечення академічної доброчесності необхідно збільшити кількість варіантів пропорційно до кількості студентів у групі. Даний метод досить доцільно буде використовувати не лише у тестах, а й у різних видах роботи (письмова, усна);

4. важко уявити студента без гаджета, безумовно під час навчання він може дуже допомогти, але під час тестів чи іспитів необхідно заборонити користуватися телефонами, планшетами та ін. пристроями. Також якщо є можливість необхідно встановити в аудиторії відео нагляд;

5. в навчальному закладі повинні бути особи, які зобов'язані постійно проводити роз'яснювальну роботу серед викладачів та студентів стосовно того, що таке академічна доброчесність та яка її роль в нашому житті;

6. проводити анонімні соціологічні опитування.

У випадку виникнення інциденту щодо виявлення академічної нечесності, ми вважаємо, що необхідно спочатку спробувати врегулювати це питання на місці, тобто в неофіційному порядку. Викладачу або члену адміністрації потрібно спробувати зрозуміти причини такої поведінки шляхом бесіди та намагатися врегулювати дане питання щоб така ситуація більше не повторилася в майбутньому.

Якщо інцидент повторюється, то порушнику необхідно сплатити визначений розмір штрафу або (якщо фінансові проблеми) слід виконати певні «виправні» роботи для навчального закладу. При повторенні втретє слід розглянути дану справу колегіально (адміністрація вузу та викладачі). Якщо ж студент є рецидивістом то дана ситуація вимагає більш серйозних дій, тому покарання має бути суворим, можливо навіть до виключення з навчального закладу.

При цьому, ми вважаємо, що при всіх вищезазначених випадках повинна бути складена заява, в якій конкретно описано ситуацію, коментарі порушника стосовно ситуації та рішення по справі, при цьому обов'язково заява має бути підписаною студентом. У кінцевому підсумку необхідно завжди зберігати почуття гумору, гарний настрій і намагатися проводити більше роз'яснювальної роботи стосовно академічної чесності та доносити студентам, що для того щоб подолати академічну нечесність в

навчальному закладі необхідно перш за все починати з себе.

Для цього в кожному навчальному закладі повинна бути розроблена комплексна програма, яка повинна передбачати поетапні кроки до подолання академічної нечесності у виші. Методи мінімізації та запобігання академічній нечесності мають бути лише комплексними, та вмщати в собі цілі блоки, такі, як:

Самоконтроль. Кожний абітурієнт та студент починаючи зі вступу до навчального закладу має привчатися до академічної доброчесності та гідної поведінки на протязі всього навчального періоду. На нашу думку, потрібно донести студентам, що списувати – це погано, не через заборони, а завдяки роз'ясненню про те, що це їм буде потрібно протягом усього життя. Люди повинні розуміти, що дуже важливо бути взаємоповажними, чесними, важливо довіряти одне одному, не боятися, що твій твір або вислів хтось може використати незаконно. Ми повинні розуміти, що подолання академічної нечесності призведе до росту соціального життя населення. І ми будемо розвиватися і дійсно змінювати життя на краще.

Подолання фінансової зацікавленості. Даний метод спеціально для викладачів. Так, як в Україні поширеним є те, що викладачі отримують заробітну плату, яка залежить від кількості відмінників і «хорошистів» у групі, то це перешкоджає об'єктивному процесу оцінювання. Тому якщо прибрати фінансову зацікавленість, то процес навчання стане набагато чеснішим.

Збільшення кількості варіантів на контрольних і тестах. Один з найбільш ефективних методів. Можливість списати чи колективно обговорити питання на тестових чи контрольних роботах зникне, якщо викладач підготує стільки варіантів робіт, скільки студентів.

Контроль над учнями під час тестів і іспитів. Даний метод найбільш поширений та може здійснюватися досить різноманітними шляхами. Наприклад, заборона використовувати мобільні телефони під час навчання, постійний нагляд одним або декількома викладачами за студентами під час виконання робіт, встановлення відеокамер чи іншої техніки.

Заміна письмових завдань усними. Даний метод має безліч плюсів. По-перше, поширеним є таке явище, що студенти не «вміють говорити», навіть ті, які досить гарно навчаються та є розумними. По-друге, студенти будуть займатися самостійно, вивчати матеріал і це дозволить краще оцінити рівень засвоєння і розуміння матеріалу.

Регулярна роз'яснювальна робота. Звичайно ж, потрібно проводити регулярну роз'яснювальну роботу серед всіх учасників навчального процесу. Акцентувати увагу на важливості академічної доброчесності не лише для навчання, а й для суспільства в цілому.

Висновки. Враховуючи результати проведеного нами наукового дослідження, ми хотіли б запропонувати алгоритм дій українського вишу на шляху до захисту академічної власності.

Так, для встановлення клімату академічної доброчесності, на нашу думку навчальний заклад повинен:

1. розробити та опублікувати чітку і справедливую політику академічної доброчесності (процедури, які зрозумілі та можуть бути ефективно послідовно реалізовані);

2. сприяти розповсюдженню позитивних аспектів академічної доброчесності серед усіх сегментів спільноти ВНЗ (рекламна діяльність повинна включати в себе обговорення основних цінностей, розвиток етичного потенціалу, зв'язок між академічною чесністю та загальними моральними проблемами);

3. навчати всіх членів спільноти академічних стандартів доброчесності, щоб очікування були добре зрозумілими як невід'ємні компоненти культури спільноти;

4. практикувати дії, описані в політиці ВНЗ, послідовно і справедливо. Забезпечити підтримку, в тому числі і фінансову для тих, хто дотримується політики академічної доброчесності і підтримки відповідних стандартів;

5. розробити, роз'яснити та управляти справедливою, прозорою системою запобігання та розгляду порушень щодо академічної доброчесності;

6. бути обізнаним щодо поточних подій у галузі технологій та освітніх практик з метою прогнозування підвищених ризиків і розв'язання потенційних проблем;

7. регулярно оцінювати ефективність наукової політики, процедур і практики. Переглядати її та активізувати за необхідності, оновлювати і покращувати.

Якщо у вузах України буде розроблена така система заходів для нівелювання академічної нечесності, то впровадження її потрібно здійснювати шляхом самоорганізації студентської молоді, роз'яснення небезпек, пов'язаних з академічною нечесністю, культивування цінностей індивідуального успіху й пріоритетності особистих інтересів.

Зараз, система вищої освіти України стоїть перед вибором: або повернутися до патерналістської моделі поведінки "викладач-студент", або зробити рішучий крок у напрямку формування самостійності, індивідуальної відповідальності студента за втілення в життя

норм академічної доброчесності. Ми впевнені, що назад дороги немає, та вважаємо, що саме академічна культура є головною складовою на шляху до захисту інтелектуальної власності українських науковців».

Використана література :

1. Jude Carroll, A Handbook for Deterring Plagiarism in Higher Education(Oxford: The Oxford Centre for Staff and Learning Development, 2002).
2. Hahn, Robert W., Intellectual Property Rights in Frontier Industries: Software and Biotechnology, AEI Press, March 2005.
3. Spinello, Richard A. (January 2007). "Intellectual property rights". Library Hi Tech. 25 (1) : 12–22. doi:10.1108/07378830710735821.
4. Сергєєв А.П., П.Б.МЕГГС. Інтелектуальна власність. - М.: МАУП. - 400с, 2000
5. Етос Українського католицького університету, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ucu.edu.ua/files/2015/09/pamyatka-pro-etos-uku.pdf>
6. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету/Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова – К. : Таксон, 2016. – 234 с.
7. Конференції трудового колективу НТУУ «КПІ» «Політика академічної чесності : досвід університетів США» 9 квітня 2016 – [Електронний ресурс].Режимдоступу:<http://kpi.ua/codeinfo#sthash.DBEFYyOx.S5DFx402.dpuf>.
8. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://anticorruption.in.ua/news/our/9028.html>.
9. Інтерв'ю міністра освіти й науки С. Квіта газеті «Дзеркало тижня» № 21 від 13 червня 2014 р. // Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247390000.
10. Етос Українського католицького університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ucu.edu.ua/files/2015/09/pamyatka-pro-etos-uku.pdf>.
11. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. – К. : Таксон, 2016. – 234 с.
12. Кримінальний кодекс України : Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.